

Resocijalizacija: Kontakt - Centar za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi

Provoditelj: Udruga Igra

Godina provedbe: 2016

Kratki opis programa

Kontakt teži unaprijediti resocijalizaciju korisnika odgojnih zavoda, u suradnji s relevantnim dionicima (OCD-i, donositelji odluka, poslodavci, lokalna zajednica) u svrhu njihove kvalitetnije integracije i prevencije recidivizma, a prema individualiziranom programu.

Udruga Igra još od 2006. godine surađuje s Odgojnim zavodom Turopolje kroz aktivnosti osnaživanja odgajnika koji su smješteni u Odgojnom zavodu. Oba su partnera prepoznala važnost suradnje i uključivanja odgajnika u psiho-soci-pedagoške aktivnosti, kao i informativno-edukativne aktivnosti koje stručni djelatnici udruge Igra provode kroz program Kontakt, namijenjen upravo osnaživanju mladih iz svih oblika alternativne skrbi.

Sažetak programa

Procjena potreba

Zakonima RH (Obiteljski zakon, Zakon o socijalnoj skrbi, Zakon o sudovima za mladež) Centri za socijalnu skrb i Sudovi za mladež mogu uključiti djecu ili mlade u institucionalni tretman radi njihova daljnjeg odgoja ili obrazovanja. Djeca ili mladi uključuju se u institucionalni tretman zbog vlastitog neprihvatljivog ponašanja, počinjenja kaznenih djela, bio-psiho-socijalnih ili drugih razloga ali i zbog neprihvatljivih i neadekvatnih obiteljskih prilika. Mladi općenito a pogotovo mladi koji izlaze iz institucija (dječjih i odgojnih domova te odgojnih zavoda) posebno su osjetljiva socijalna skupina koja je prema podacima UNDP-a (Izveštje o društvenom razvoju, Hrvatska 2006: Neumreženi: Lica socijalne isključenosti u Hrvatskoj, 2006) u riziku od socijalne isključenosti (Kusturin: „Okvirko“, 2013.)

Od 217 maloljetnika koji su tijekom 2012. godine izdržavali kaznu maloljetničkog zatvora ili odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod, njih 53, odnosno 24,42% bili su ovisnici o drogama. Od navedenog broja, 9,43% imalo je izrečenu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti iz čl. 76. Kaznenog zakona, dok je kod 90,56% maloljetnika ovisnost o drogama, odnosno drogom uzrokovane poremećaje, utvrdio stručni tim maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.“ (prema „Godišnje izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2012. godinu“, Uprava za zatvorski sustav).

Korisnici smješteni u Odgojni zavod Turopolje odlaze u svoje domove ili bivaju prepušteni sami sebi nakon otpuštanja iz Odgojnog zavoda. Sami mladi dijele kako je prisutno jako puno iskušenja vani te kako trebaju podršku kako se ne bi vratili u Odgojni zavod.

U vrijeme netom prije izlaska i nakon izlaska im je potrebna stručna podrška (uglavnom u savjetovanju) kako bi na vrijeme dobili informacije pomoću kojih bi mogli organizirati aktivnosti te kako bi imali strukturu dana, koja je ovim mladima izuzetno potrebna.

Ovo se razdoblje naziva posttretman te bi mladima trebao omogućiti osnaživanje u procesu osamostaljenja, uspješniju socijalnu integraciju, prilagodbu na život van institucije, sprječavanje recidivizma, prihvaćanje odgovornosti za vlastite postupke, uspješno zadovoljavanje vlastitih potreba ne ugrožavajući potrebe drugih, itd. Glavni cilj posttretmana je postizanje optimalne samostalnosti za jednu osobu, a u slučaju ovih mladih naglasak bi trebao biti na reintegraciju u zajednicu što znači pružanje cjelovite podrške (prema Mirosavljević: Posttretmanska zaštita, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, 2013.)

O važnosti posttretmana, osim mladih kojima je potreban, govore i različita istraživanja (Bullis i dr., 2002, prema Unruh, Povenmire-Kirk i Yamamoto, 2009), a rezultati do kojih su došli govore da 60% mladih nakon izlaska iz institucije recidivira. Problem ovisnosti i zloupotreba sredstava ovisnosti su prepreke koje koče njihovu uspješnu socijalnu integraciju. Brojna istraživanja potvrđuju činjenicu kako je zlouporaba droge i alkohola značajan imbenik kriminalne aktivnosti ili socijalnopatološke usmjerenosti. Mnogi mladi nemaju adekvatan tretman u instituciji usprkos

tome što im je takav tretman potreban. Međutim, ako su i imali dobar tretman za vrijeme dok su bili u instituciji, postoji velika mogućnost da će nastaviti s ovisnim ponašanjem kada izađu iz institucije ako nisu primjereno uključeni u zajednicu (prema „Posttretmanska zaštita“, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, 2013.)

Osim toga, nakon izlaska iz Odgojnog zavoda korisnici su ranjivi ili imaju društveno neprihvatljive mehanizme suočavanja sa stresom. Kako bi postali odgovorni građani potrebno je raditi na razvijanju društveno prihvatljivih mehanizama, te se time ujedno smanjuje mogućnost recidiva.

Istraživanja stručnjacima i korisnicima (Byrnes, Macallair i Shorter, 2002, Holzer, 1996, Maruna 2001, prema Barton, 2006; Somers, 2011) pokazala su određene teškoće prilikom izlaska mladih iz institucije, a riječ je o: manjku obrazovnih mogućnosti i teškoćama zapošljavanja, rješavanju stambenog pitanja, manjku vještina i niskom obrazovnom statusu maloljetnika, stvaranju institucionalnog identiteta, problemima ovisnosti, problemima s mentalnim zdravljem, nedostatku podrške i pozitivnih modela ponašanja u zajednici, te zakonskim preprekama koje ograničavaju pristup obrazovanju, materijalnoj pomoći.

Na osnovu ovih poteškoća vidljivo je da je s ovim mladima potrebno posebno individualizirati pristup pružanja podrške kako bi se pokušale premostiti teškoće s mentalnim zdravljem i povratak u ovisnička ponašanja i kriminalitet (prema Miroslavjević : Posttretmanska zaštita, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, 2013.)

Najvažniji segment integracije govori o nužnosti zapošljavanja kao zaštitnog mehanizma. Nakon izlaska iz Odgojnog zavoda, zbog potrebe strukture, korisnici su u potrazi za poslom. Pronalaskom posla se smanjuje mogućnost recidiva te poboljšavaju mogućnosti za uspješniju socijalnu integraciju. Veliku prepreku predstavlja nezainteresiranost poslodavaca te nerazumijevanje za životne okolnosti ovih mladih te potrebe koje oni imaju.

Određeni poslodavci su izrazili zainteresiranost za zapošljavanje ove skupine mladih, ali i nepoznavanje njihovih potreba te vlastitu potrebu za osnaživanjem i podrškom u tom području.

Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju ističe važnost proširivanja mreže socijalnih usluga (razvijati sustav izvaninstitucionalnih usluga, unaprijediti pristup uslugama, izraditi strategije deinstitucionalizacije i decentralizacije socijalnih usluga) dok Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH (2014.-2020.) i Nacionalni program za mlade 2014.-2017. naglašavaju nužnost mentorske podrške, osnaživanja za uključivanje u lokalnu zajednicu te unaprjeđenje sustava informiranja i općenito dostupnosti i kvalitete informacije marginaliziranim skupinama mladih radi njihove kvalitetnije integracije.

Opći cilj Poziva je unaprjeđenje provedbe projekata rehabilitacije, tretmana i resocijalizacije ovisnika.

Posebni ciljevi Poziva teže poticanju provedbe projekata psihosocijalne rehabilitacije, tretmana i resocijalizacije ovisnika i osnažiti partnerstva udruga i ostalih lokalnih dionika u razvoju radno-socijalnih vještina, programa obrazovanja i zapošljavanja te uključivanja liječenih ovisnika u različite kulturne, sportske i edukativne aktivnosti.

Glavni je cilj projekta, unaprijediti postpenalni tretman u procesu resocijalizacije korisnika odgojnih zavoda, u suradnji s relevantnim dionicima, u svrhu njihove kvalitetnije integracije u lokalnu zajednicu i prevencije recidivizma, a prema individualiziranom programu. . Specifično, to znači:

- razvojem individualiziranih programa psiho-socijalne podrške u zajednici;
- senzibilizacijom poslodavaca za mogućnosti i potrebe korisnika;
- razvojem novih održivih modela usluga posttretmana za resocijalizaciju korisnika, ovisnika, izašlih iz odgojnih zavoda.

Korisnici odgojnih zavoda velikim dijelom jesu ovisnici koje je po izlasku iz ustanove potrebno uključiti u kvalitetan postpenalni program koji će omogućiti njihovu resocijalizaciju. Oni su ujedno i naši glavni direktni korisnici prema kojima je usmjeren razvoj aktivnosti sukladno njihovim potrebama i individualnim potrebama.

Budući da se korisnici vraćaju u svoju lokalnu zajednicu u kojoj su razvoj i funkcioniranje uključeni brojni dionici s nekoliko razina, potrebno je da se i u razvoj i implementaciju postpenalnih programa uključuju predstavnici relevantnih dionika u odnosu na problem. Ovaj se projekt razvija i implementira u suradnji s direktnim korisnicima, donositeljima odluka, drugim organizacijama civilnog društva, poslodavcima, stručnjacima i pružateljima socijalnih usluga.

Individualizirani programi resocijalizacije korisnika aktivnosti projekta jesu fokusirani na osobne resurse korisnika, potencijal zajednice u koju se vraćate te poslovni sektor radi važnosti pitanja zapošljavanja kao važnog agensa i zaštitnog mehanizma socijalne integracije i resocijalizacije korisnika ovog projekta i prevencije recidivizma.

Osim toga, projekt Kontakt se provodi u kontinuitetu, uz razvoj novih segmenata sukladno potrebama korisnika.

Sve navedeno je tako u skladu i sa segmentima nekih od ključnih preporuka proizašlih iz „Evaluacije projekta resocijalizacije“ Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, na primjer:

- poticati poslodavce kako bi isti pokazali veći interes za uključivanje;
- jače informirati i senzibilizirati širu javnost, a osobito poslodavce;
- promicati proaktivan pristup, primjere dobre prakse;
- povećati informiranost stručnjaka koji sudjeluju u provedbi projekta i njihovu senzibiliziranost za rad na istom te kontinuirano poticati umrežavanje institucija;
- pojačano raditi na motivaciji ovisnika i njihovom informiranju za vrijeme boravka u ustanovi,...

Rizikni čimbenici: stigma s kojom se suoavaju mladi smješteni u odgojni zavod Turopolje, izostanak podrške, nesrećeni obiteljski odnosi, nizak nivo obrazovanja, teški životni uvjeti općenito

Zaštitni čimbenici: podrška, osnaživanje, psihosocijalno uključivanje

Rezultati

- povećane šanse za socijalnu integraciju mladih korisnika;
- povećan osobni osjećaj osnaženosti, motiviranosti i uspjeha kod mladih korisnika;
- povećanje šanse korisnika za pronalaskom posla i zadržavanjem istog u lokalnoj zajednici;
- razvijeni individualizirani programi podrške u zajednicama iz kojih dolaze korisnici;
- izrađeno najmanje 10 personaliziranih informativnih paketa za korisnike;
- održano najmanje 20 sati informativnih aktivnosti s korisnicima prije izlaska u svrhu povećanja šansi u procesu resocijalizacije;
- u mrežu podrške resocijalizaciji korisnika uključeno najmanje 15 inicijativa i organizacija civilnog društva;
- zahtjevi i potrebe korisnika na tržištu rada senzibilizirano najmanje 15 poslodavaca;
- pruženo je najmanje 20 usluga različitih vidova individualnog savjetovanja korisnicima;
- uspostavljena međusektorska suradnja u svrhu razvoja posttremanskih usluga za ovu skupinu korisnika;
- istraženi primjeri prakse europskih zemalja u razvoju održivih modela posttremana i resocijalizacije ove skupine korisnika;

Direktni korisnici projekta/odgajnici jesu osobe koje su uglavnom unutar institucije rehabilitirani ovisnici, koji, nakon izlaska nemaju sigurnu sredinu u koju se vraćaju (obitelj i lokalnu zajednicu), nego se vraćaju u sredinu koja prema njima gaji predrasude i često ih stigmatizira. U situacijama nezaposlenosti i socijalne isključenosti, koje iskuse vrlo brzo nakon izlaska iz institucije, oni se uglavnom vraćaju „starim“ lošim navikama i ponašanjima radi kojih su i završili u Odgojnom zavodu. Naša dosadašnja iskustva rada s njima pokazuju kako oni smatraju da je to ono što najbolje znaju i u čemu su dobri. Svoje sa svim otežavajućim okolnostima ne ostvaruju svoje potencijale i ne mogu adekvatno doprinijeti razvoju društva kao mladi koji ne žive u ustanovama. Štoviše, često postaju teret svojim bližnjima, društvu ili mušak, ukoliko nastave s protuzakornim ili štetnim aktivnostima predstavljaju prijetnju i uzrok su osjećaja nesigurnosti u zajednici u kojoj žive, ali i u društvu općenito.

Rezultati dosadašnje evaluacije provedbe govore kako korisnicima - a to su primarno mladi koji su u zbog neprihvatljivog ponašanja, činjenja kaznenih djela i sl. smješteni u odgojne ustanove radi resocijalizacije i daljnjeg odgoja i obrazovanja, trebaju razvoj dva važna seta kompetencija ključnih za nastavak njihova samostalnog života nakon institucije i prevenciju recidiva (životne vještine i kompetencije ključne za samostalan život).

Suradnja s nadležnom ustanovom, u ovom slučaju Odgojnim zavodom Turopolje, ali i Ministarstvom pravosuđa (kroz koje dopise podrške dostavljamo kao popratnu dokumentaciju projekta) te centrima za socijalnu skrb je neophodna kako bi se postigli optimalni rezultati rada s korisnicima i uskladilo odgojno djelovanje. S ovim se institucijama suraduje redovito i to od samog planiranja projekta, u provedbi te kasnije evaluaciji i razradi follow up aktivnosti na temelju koje se ponovno razrađuju projektne ideje, kao što je ova.

Korisnici su smješteni u Odgojnom zavodu Turopolju gdje se i odvija većina aktivnosti te je na taj način osigurana njihova dostupnost, a prije uključivanja u radionice sa svakim korisnikom se individualno provodi inicijalni, motivacijski intervju gdje se korisniku prezentiraju planirane aktivnosti te rezultati i ciljevi koji se žele postići.

Planiranje projekta i provođenje aktivnosti je temeljeno na dobrovoljnosti korisnika za sudjelovanje tj. to je uvjet za sudjelovanje u aktivnostima.

Projektom su planirane sljedeće aktivnosti:

1. Partnerski sastanci - Na sastancima će biti predstavnici svih partnera i suradnika, te prema potrebi i drugi važniji dionici bitni za temu rasprave/planiranje aktivnosti. Na sastancima će se vršiti redoviti monitoring i evaluacija provedenih aktivnosti, kvalitete partnerstva, razmjena znanja i iskustava uključujući te prikupljanje podataka neophodnih za razvoj održivog modela postpenalnog tretmana u zajednici, međusektorske suradnje te praktične za planiranje informativno-edukativnih aktivnosti i izrade personaliziranih informativnih paketa
2. Prikupljanje informacija o lokalnim zajednicama i umrežavanje - ova aktivnost podrazumijeva umrežavanje s organizacijama u širem lokalnoj sredini o kojoj će biti dobro informiran jer će doći od te mreže suradnika prikupiti informacije o sadržajima koji mu mogu biti korisni, a istovremeno i informirati OCD-e kako širenici mogu podržati u procesu resocijalizacije. Organizacijama će biti podijeljene publikacije „Kako kontaktirati - priručnik za odgajatelje i druge stručnjake koji rade s djecom i mladima uključujući institucionalni tretman“ i „Katapult - edukativna brošura za mlade koji su izašli ili se pripremaju za izlazak iz ustanova i udomiteljskih obitelji“ u svrhu senzibilizacije i osnaživanja
3. Izrada personaliziranih informativnih paketa, koja podrazumijeva prikupljanje i tiskanje vrlo konkretnih informacija koje će svakom pojedinom korisniku biti korisne u procesu integracije u njegovu specifičnu lokalnu zajednicu u području zapošljavanja, obrazovanja, slobodnog vremena, kulture, sporta, aktivnog sudjelovanja i sl. Uz to, dobit će i publikaciju „Katapult - edukativna brošura za mlade koji su izašli ili se pripremaju za izlazak iz ustanova i udomiteljskih obitelji“ te informacije o tome kako i kome se obratiti u svrhu dobivanja savjetodavne individualne podrške i kako pronaći te zadržati posao
4. Informativno-edukativne radionice za korisnike - Ova aktivnost podrazumijeva upoznavanje o tome kako i od koga dobiti podršku i pravovremenu, korisnu informaciju, zašto je dobro tražiti pomoć i kako nam u tome resursi dostupni u zajednici mogu pomoći. Osim toga na ovoj aktivnosti se mladi osnažuju u kompetencijama potrebnim za samostalan život a to su: kompetencija traženja i zadržavanja posla; kompetencija raspolaganja financijama; kompetencija traženja i održavanja mjesta stanovanja; kompetencija brige o vlastitom zdravlju; kompetencija organiziranja slobodnog vremena. Također se radi i na razvijanju nekih životnih vještina kao što je rješavanje sukoba i komunikacija.
5. Individualno savjetovanje i psiho-socijalna podrška kojim se može pokriti cjelokupni teritorij RH, ovisno o tome gdje će se korisnici vratiti nakon institucije, radi različitih kanala kojima smo u mogućnosti pružiti uslugu savjetovanja. U prostorijama udruge Igra funkcionira savjetovalište, no, u mogućnosti smo savjetodavne usluge pružati i putem Skype-a, maila, telefona (info-mob) ili FB-a. Osim toga, kroz program Kontakt smo početkom godine educirali 20 osobnih mentora koji dolaze iz svih dijelova RH i u stanju su pripravnosti za pružanje podrške ovim mladima u slučaju potrebe bez obzira na mjesto njihova prebivanja. Ova aktivnost podrazumijeva i posredovanje pri ostvarivanju prava (posebice socijalnih) i uključivanju u raznovrsne usluge, individualno informiranje, konzultiranje i tehničku pomoć.
6. Aktivnosti senzibilizacije poslodavaca, koje podrazumijevaju informativna događanja u sredinama u koje se vraćaju korisnici OZ Turopolje te savjetodavne aktivnosti u slučaju da za time poslodavci iskažu interes kod zapošljavanja ili želje za zapošljavanjem mlade osobe koja je izašla iz odgojnog zavoda.
7. Razvoj održivog modela pružanja postpenalnih usluga za korisnike - Ova aktivnost podrazumijeva sudjelovanje svih partnera i suradnika, kao i predstavnika donositelja odluka (dvaju resornih ministarstava) i ostalih relevantnih dionika. Uz to, ovdje će biti bitna i suradnja sa stručnjacima iz nekih europskih zemalja čije primjere dobre prakse poznamo, a kako bismo prikupili dosta informacija potrebnih za rad na razvoju modela koji bi bio funkcionalan za našu sredinu i uz to, sadržavao komponentu „individualiziranog“ kako bi osigurao maksimalnu fleksibilnost i punu prilagodbu/resocijalizaciju korisnika.
8. Komunikacija s javnosti i donositeljima odluka - Ova aktivnost podrazumijeva informiranje javnosti i donositelja odluka o tijeku provedbe projekta i postignutim rezultatima te da ih se senzibilizira o potrebama i mogućnostima korisnika kako bi se povećala razina svjesnosti lokalne zajednice o nužnosti uključivanja u kvalitetnu integraciju korisnika u zajednicu, razvila svijest o nužnosti financiranja dugoročnih programa pružatelja usluga u zajednici kod donositelja odluka.

Korisnici su smješteni u Odgojnom zavodu Turopolju gdje se i odvija većina aktivnosti te je na taj način osigurana njihova dostupnost, a prije uključivanja u radionice sa svakim korisnikom se individualno provodi inicijalni, motivacijski intervju gdje se korisniku prezentiraju planirane aktivnosti te rezultati i ciljevi koji se žele postići.

Planiranje projekta i provedbe aktivnosti je temeljeno na dobrovoljnosti korisnika za sudjelovanje tj. to je uvjet za sudjelovanje u aktivnostima.

Stručni suradnici koji su provodili aktivnosti s korisnicima imali su redovite supervizijske susrete.

Također djelatnici se redovito educiraju te razvijaju svoje stručne kompetencije koje ih osnažuju u daljnjem radu i služe kao poticaj za kreiranje novih sadržaja.

U periodu provedbe projekta uključeni u razne edukacije su unaprijedili svoje kompetencije u području:

- razvoja socijalnih usluga u zajednici
- razvoja i implementacije projekata
- rada s mladim nezaposlenim i mladima s problemima u ponašanju
- upravljanja organizacijom i ljudskim resursima
- psihosocijalnog rada
- zaštite na radu

Sve aktivnosti razvijaju se i implementiraju na način da su usklađene sa sljedećim ključnim vrijednostima i principima:

•Razvoj u skladu sa rezultatima istraživanja potreba

Program se kontinuirano razvija i unapređuje u skladu sa rezultatima evaluacije i inputima korisnika i dionika. Mišljenje i sugestije mladih su jednako važne kao i mišljenja stručnjaka i drugih dionika.

•Sveobuhvatnost i cjelovitost

Kontakt je usmjeren na sve sfere života mlade osobe i stručnjaci imaju veliku svijest o međusobnoj povezanosti tih sfera. Podjednako se uvijek koristi individualnog i grupnog pristupa i razvijaju se raznovrsne usluge i partnerski/suradnički odnosi kako bi mlada osoba razriješila problem. Direktni rad sa korisnicima podjednako je važan kao i rad sa stručnjacima i donositeljima odluka, odnosno razvoj inkluzivnog okruženja.

•Krenuti od trenutne životne situacije i postepeno širiti vidike

U radu sa korisnicima uvijek se kreće od ispitivanja trenutnih potreba, interesa i ciljeva ali ne staje se na tome.

Stručnjaci postepeno šire mladima vidike kako bi oni sami s vremenom podigli očekivanja od sebe i svog života.

•Njegovati i razvijati iskren i podržavajući odnos kao najvažniji alat u radu

Djeca i mladi koji su odrastali u alternativnoj skrbi imaju iskustvo da im njima bliske osobe povrijede i napuštaju te odnosima pristupaju sa puno nepovjerenja. No, ujedno baš je odnos taj koji može zaliječiti rane iz ranog djetinjstva.

Stručnjaci Kontakta znaju da pojedina ponašanja korisnika nisu uperena protiv njih već govore o poteškoćama sa kojima su se djeca/mladi susreli. Stručnjaci ustraju u razvijanju toplog stabilnog odnosa u kojem se može pogriješiti ali i sačuvati odnos. Stručnjaci imaju veliku svijest da su oni model u svim trenucima svog rada.

•Kontinuitet

Osnovne usluge Kontakta trebaju biti dostupne i kada financiranje nije osigurano u dostatnoj mjeri. Važno je da mladi mogu doći i nakon nekoliko godina i potražiti pomoć.

•Fleksibilnost

Usluge programa trebaju biti jasno definirane ali ne i rigidne. U skladu sa individualnim situacijama i potrebama pojedinaca ili grupe potrebno je raditi iznimke i kreirati rješenja koje će omogućiti korisniku da riješi svoj problem i napreduje. Kreativnost, snalažljivost i upornost stručnjaka presudni su u modeliranju usluge koja će biti prilagođena za svakog pojedinog korisnika.

•Pristupačnost i dostupnost

Usluge programa trebaju biti pristupačne i dostupne u svim pogledima. Važno je da su usluge besplatne, da je radno vrijeme kreirano tako da korisnici koji rade u različitim smjenama mogu doći i koristiti ih

•Poštivati individualizam

Svaka mlada osoba je jedinstvena i razvoj individua koje su različite i koje poštuju druge koji su različiti važna je misija Kontakta. Stručnjaci koji rade na programu uvažavaju različitosti u pogledu nacionalnosti, vjeroispovijesti, spolne orijentacije itd. te promoviraju i osiguravaju primjenu ljudskih prava unutar Kontakta ali i šire.

•Osnaživanje

Mladima se pruža onoliko podrške koliko im je potrebno da samostalno ostvare svoj cilj. Proces osnaživanja je postepen i ujedno obuhvaćajuće kako primiti, zatražiti i pružiti pomoć.

•Primjena najvišeg mogućeg stupnja participacije djece i mladih

S mladima se radi na način da se postepeno podže stupanj njihove participacije odnosno podučava ih se da

postepeno razvijaju ovu kompetenciju. Ona se razvija od najbazičnijeg stupnja da se mlade pita o čemu žele učiniti, kako žele raditi pa do toga da zajedno sa voditeljima provode i organiziraju pojedine aktivnosti, da sami vode neku akciju i pomažu drugim mladima, pišu prijedloge pa do toga da ravnopravno sudjeluju u kreiranju politika i zagovara tim aktivnostima.

•Biti dio zajednice

Informacije o pojedinim korisnicima programa su profesionalna tajna no važno je da poteškoće s kojima se mladi susreću i njihovi uspjesi na uopćenije ne budu odaslani u javnost. Kontakt posebnu pažnju usmjerava na to da mladi iz alternativne skrbi ne postanu nevidljiva i odbačena skupina. Njeguju se suradnje sa svim dionicima i razvijaju se podržavajući i suradnički odnosi sa svim dionicima te se cijene i najmanji njihovi doprinosi. Sva znanja i mudrosti koje se prikupe u sklopu Centra dijele se kako bi se i drugi na adekvatne načine uključili u pružanje kvalitetne skrbi. U suradnji sa medijima posebna se pažnja posvećuje na zaštitu privatnosti korisnika.

Na programu su bili angažirani Jelena Oršolić, mag. psych. kao voditeljica projekta do 31.07.2016., Jadranka Lukin, dipl. soc. radnica kao voditeljica projekta od 16.08.2016., Maja Malinović mag. psych kao stručna suradnica, Katarina Car, mag. soc. rada, pripravnica na stručnom osposobljavanju na poziciji stručne suradnice, Lana Hrgovan, edukacijski rehabilitator i psihoterapeut kao stručna suradnica – savjetateljica, Sunčana Kusturin, univ.spec.sup.psihosoc.rada kao edukatorica, Nikolina Vodanović, mag. psych kao stručna suradnica, Vedrana Topić kao voditeljica financija i administracije te Ana Preveden Izvršna direktorica. Bila su angažirana i dva osobna mentora, Anja Skupnjak, mag. soc. rada i Ratko Čuček, mag. psych.

S obzirom da se članovi tima Kontakt pomažu njihovih struka (psiholozi, socijalni radnici, edukacijski rehabilitator) u svom radu se drže kodeksa u skladu s njihovom djelatnošću.

1. Županije provedbe

Zagrebačka, Grad Zagreb

2. Voditelj programa

Jelena Oršolić /Jadranka Lukin

3. Ciljevi koji se postižu programom

Glavni cilj projekta je unaprijediti segment programa resocijalizacije korisnika odgojnih zavoda, u suradnji s relevantnim dionicima, u svrhu njihove kvalitetnije integracije u lokalnu zajednicu i prevencije recidivizma, a prema individualiziranom programu. Specifičnije, to znači:

- razvojem individualiziranih programa psiho-socijalne podrške u zajednici;
- senzibilizacijom poslodavaca za mogućnosti i potrebe korisnika;
- razvojem novih održivih modela usluga posttretmana za resocijalizaciju korisnika, ovisnika, izašlih iz odgojnih zavoda.

Rezultati:

- povećane šanse za socijalnu integraciju mladih korisnika;
- povećan osobni osjećaj osnaženosti, motiviranosti i uspjeha kod mladih korisnika;
- povećane šanse korisnika za pronalaskom posla i zadržavanjem istog u lokalnoj zajednici;
- razvijeni individualizirani programi podrške u zajednicama iz kojih dolaze korisnici;
- izrađeno najmanje 10 personaliziranih informativnih paketa za korisnike;
- održano najmanje 20 sati informativnih aktivnosti s korisnicima prije izlaska u svrhu povećanja šansi u procesu resocijalizacije;
- u mrežu podrške resocijalizaciji korisnika uključeno najmanje 15 inicijativa i organizacija civilnog društva;
- za mogućnosti i potrebe korisnika na tržištu rada senzibilizirano najmanje 15 poslodavaca;
- pruženo je najmanje 20 usluga različitih vidova individualnog savjetovanja korisnicima;
- uspostavljena međusektorska suradnja u svrhu razvoja posttretmanskih usluga za ovu skupinu korisnika;
- istraženi primjeri prakse europskih zemalja u razvoju održivih modela posttretmana i resocijalizacije ove skupine korisnika;

- izra en prijedlog održivog modela usluge posttretmana za resocijalizaciju mladih korisnika, ovisnika, izašlih iz odgojnih zavoda;

- izra ene smjernice za razvoj i nastavak provedbe projekta.

Ciljevi su definirani u suradnji s Odgojnim zavodom u Turopolju, a i sami korisnici su izrazili potrebu kako im je po izlasku iz Odgojnog zavoda potrebna podrška kako se ne bi vratili u Odgojni zavod jer su prepušteni sami sebi. U vrijeme netom prije izlaska i nakon izlaska im je potrebna stručna podrška (uglavnom u savjetovanju) kako bi na vrijeme dobili informacije pomoću kojih bi mogli organizirati aktivnosti te kako bi imali strukturu dana, koja je ovim mladima izuzetno potrebna.

4. Indirektni korisnici obuhvaćeni programom

Broj: 17

Opis: poslodavci - oni s područja lokalnih zajednica u koje se vraćaju naši korisnici. To su poslodavci (11 poslodavaca) koji imaju razvijene programe društveno odgovornog poslovanja i žele raditi na svojoj senzibilizaciji za socijalno isključene i marginalizirane skupine mladih te osnažiti sebe za podršku njihovoj kvalitetnoj resocijalizaciji kroz zapošljavanje, koje je jedan od preduvjeta tog procesa.

nacionalne institucije vlasti - donositelji odluka na nacionalnoj razini koji su u poziciji utjecati direktno na nacionalne politike te razvoj institucionalnih i izvanninstitucionalnih usluga namijenjenih našim korisnicima/odgajanicima.

Primarno se to odnosi na Ministarstvo pravosuđa i Ministarstvo socijalne politike i mladih.

centri za socijalnu skrb - su opskrbljeni informativno-edukativnim materijalima koji im je pomogao da olakšaju i podrže proces socijalne integracije i resocijalizacije u lokalnoj zajednici. To su 2 centra za socijalnu skrb iz lokalnih sredina u koje se korisnici vraćaju.

Udruge i građanske inicijative - odnosi se na one koje se nalaze i aktivne su na području lokalne zajednice u koju se nakon Odgojnog zavoda vraćaju uspostaviti samostalan život, a rije su aktivnosti usklađene s interesima odgajnika/korisnika. One su kroz komunikaciju s udrugom Igra senzibilizirani i upoznati s potrebama korisnika te na taj način, uključuju ih u svoje aktivnosti, doprinose njihovoj bržoj i kvalitetnijoj resocijalizaciji.

općina i populacija građana i obitelji - odnosi se primarno na one iz odgajaničke uže lokalne zajednice i užu obitelj.

Ovakav sveobuhvatan način rada s korisnicima, stručnjacima, zajednicom, poslodavcima i donositeljima odluka doprinosi razvoju samostalnih i odgovornih mladih ljudi koji su spremni aktivno sudjelovati u razvoju društva, odnosno sprečava ponovnu institucionalizaciju mladih, razvoj njihove ovisnosti o socijalnoj pomoći i sprečava nastavak kruga obiteljske patologije.

5. Direktni korisnici obuhvaćeni programom

	Muškarci	Žene
Ovisnici u zatvorskom sustavu	10	
Ovisnici u terapijskim zajednicama/domovima za ovisnike		
Ovisnici koji se nalaze u izvanbolnom liječenju		
Ovisnici koji održavaju apstinenciju i nisu u nekom od oblika liječenja	5	
Ukupno	15	

6. Dobna i spolna struktura korisnika programa

Dob	Muškarci	Žene	Ukupno
Do 14			

14-15			
15-19	8		
20-24	7		
25-29			
30-34			
35-39			
40 nadalje			
Ukupno	15		

7. Broj korisnika programa po županiji prebivališta

Županija	Muškarci	Žene
Zagreba ka	2	
Sisa ko-moslava ka		
Karlova ka		
Varaždinska		
Koprivni ko-križeva ka	1	
Bjelovarsko-bilogorska		
Primorsko-goranska		
Li ko-senjska		
Požeško-slavonska		
Brodsko-posavska		
Zadarska		
Osje ko-baranjska		
Šibensko-kninska	1	
Vukovarsko-srijemska		
Splitsko-dalmatinska		
Istarska		
Dubrova ko-neretvanska		
Me imurska	8	
Grad Zagreb	3	
Stranci		
Ukupno	15	

8. Podaci o stru noj spremi korisnika

Stru na sprema	Muškarci	Žene
Nezavršena osnovna škola		
Završena osnovna škola	7	
Završena OŠ i te aj za neko zanimanje (PKV)	6	
Završena srednja trogodišnja škola (KV)	2	
Završena srednja etverogodišnja škola (SSS)		
Završena viša škola (VŠS)		
Završen fakultet (VSS)		
Još na školovanju (u enik ili student)		
Ukupno	15	

9. Evaluacija programa

Evaluacija procesa: Da

Metoda evaluacije procesa: Praćenje provedbe i vrednovanje projekta se vršila unutarnjom evaluacijom, redovitim partnerskim i evaluacijskim sastancima na kojima se monitorirala provedba projektnih aktivnosti, njihova dinamika, kvaliteta te dinamika utroška financijskih sredstava. Tome su svakako pomogli projektom predviđeni indikatori i zacrtani rezultati koji su usklađeni s ciljevima provedbe ovoga projekta.

Kvalitetu praćenja, vrednovanje i implementaciju osiguravala je i jasna podjela odgovornosti unutar izvedbenog tima. Kao indikator su poslužili zapisnici s tih sastanaka, nalazi evaluacijskih procesa sa svih projektnih aktivnosti od svih uključenih u provedbu. U svrhu lakšeg praćenja i vrednovanja koriste se i gantove tabele aktivnosti.

Evaluacija u inka: Da

Metoda evaluacije u inka: Vanjska evaluacija programa KONTAKT-a primarno je usmjerena na procjenu ostvarenosti ciljeva i rezultata te vrednovanje primjerenosti i kvalitete usluga i aktivnosti namijenjenih mladima iz alternativne skrbi. Vanjsku evaluaciju je provela Nikoleta Poljak, nezavisni evaluator. Metode i tehnike koje su korištene u vanjskoj evaluaciji su: analiza programske dokumentacije, prikupljanje podataka putem evaluacijskih upitnika za mlade, predstavnike ustanova i udruga, članove programskog tima, polu-strukturirani intervjui s članovima programskog tima, obrada i analiza prikupljenih podataka, interpretacija nalaza. Korišteni su sljedeći izvori: projektni/programski izvještaji, analize evaluacija s radionica, izleta i sastanaka, izvještaji voditelja radionica, izleta, sastanaka, izvještaji sa savjetovanja, evidencija usluga i provedenih aktivnosti. U evaluaciju su sudjelovali: članovi/ice programskog tima, voditelji/ice edukacija, mladi-korisnici usluga, partneri i predstavnici ustanova i udruga.

Najvažniji rezultati evaluacije: Vanjska evaluacije planirana je u sklopu trogodišnje potpore za sve tri godine provedbe programa KONTAKT financiranog od Ministarstva socijalne politike i mladih i odnosi se na razdoblje 2014.-2016.

Izvještaj vanjske evaluacije odnosi se na drugu godinu provedbe, od lipnja 2015. do svibnja 2016.

U evaluaciju su sudjelovali: članovi/ice programskog tima, voditelji/ice edukacija, mladi-korisnici usluga, partneri i predstavnici ustanova i udruga.

Iz nalaza evaluacije, možemo zaključiti da rezultati ostvareni tijekom druge godine provedbe doprinose ispunjenosti općih i specifičnih ciljeva programa: a) osnaživanju djece i mladih iz alternativne skrbi, primarno u području pripreme za samostalan život; b) poboljšanju kvalitete usluga za djecu i mlade iz alternativne skrbi; c) osiguravanju dostupnosti aktivnosti i usluga kojima se odgovara na individualne potrebe mladih vezanih uz sazrijevanje i osamostaljivanje; d) poštivanju prava djece i mladih iz alternativne skrbi kroz veću senzibilizaciju organizacija civilnog društva koje se bave mladima te veću osviještenost donositelja odluka za pitanja i probleme djece i mladih iz alternativne skrbi.

Tijekom druge godine provedene su sve planirane aktivnosti, a iz ostvarenih postignuća i odabranih strategija rada vidljivo je da se osobita pažnja posvećuje primjeni načela kao što su: kontinuiranost, sveobuhvatnost, kvaliteta i dostupnost usluga; kontinuirano praćenje i usklađivanje usluga i metoda rada potrebama korisnika te uvažavanje njihovih različitosti; njegovanje iskrenog, zdravog i međusobno uvažavajućeg odnosa između članova Kontakta i korisnika kao i s dionicima; otvorenost ka zajednici te doprinos razvoju zajednice u kojoj Kontakt djeluje. Ono što je specifičnost i osobita vrijednost programa je naglašen individualiziran pristup te prilagođavanje svakom korisniku i njihovim specifičnim potrebama.

Najveći broj mladih (90%) smatra da se sada osjećaju spremniji za izlazak iz doma i za samostalan život. Osobito su istaknuli važnost, korisnost i zanimljivost tema edukacije vezanih uz stanovanje, financije i zapošljavanje. 90% mladih naglašava da su saznali više o traženju posla, rješavanju stambenog pitanja, upravljanju kućanstvom, brizi za vlastito zdravlje, dodatnim edukacijama, dok njih 100% smatra da sada više zna o financijama i raspolaganju novcem. Prema izjavama članica tima te odgovajatelja iz domova, ova vrsta programa u potpunosti ispunjava potrebe mladih koji izlaze iz ustanova te je potrebno nastaviti se provoditi.

Što se tiče mladih iz Odgojnog zavoda Turopolje, važno je nastaviti raditi s njima, povećati broj sati edukacije i podrške, osigurati im snažniju individualnu podršku, osnaživati stručnjake za rad s ovom grupom mladih te kontinuirano uključivati druge dionike u proces resocijalizacije ovih mladih i njihove reintegracije u društvo.

Što se tiče osobnog osnaživanja mladih, premda nalazi edukacije ukazuju na to da mladi sada bolje poznaju sebe, te da prepoznaju i svoje vrline, a ne samo mane, samopouzdanje ove djece i mladih treba graditi u kontinuitetu.

injenica da su godinama odrastali u okruženju koje nije bilo poticajno u smislu razvoja pozitivne slike o sebi, a samim

tim da je njihovo samopoštovanje nisko, rad s djecom i mladima iz ovih ustanova potrebno je nastaviti osobito u segmentu osvještavanja vlastitih unutrašnjih kapaciteta i/ili ograničenja kako bi bili spremniji za napuštanje ustanove i samostalan život.

S obzirom da usluge programa Kontakt osiguravaju prilično široki raspon usluge te da sve usluge provodi kvalitetan i stručan kadar, a da je mala dostupnost ovakvih usluga u gotovo svim dijelovima RH, program je važno i potrebno dalje nadograđivati te ga širiti na druge dijelove Republike Hrvatske.

10. Evaluatori

Unutarnji i vanjski

12. Vrste usluga

Informiranje o programu i mjerama iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja, Informiranje i povezivanje s potencijalnim poslodavcima u županiji, Ostali vidovi informiranja, Organiziranje kreativnih radionica za ovisnike, organiziranje psiholoških i sociopedagoških grupa i grupa samopomoći te uključivanje rehabilitiranih ovisnika u druge društvene aktivnosti, Organiziranje različitih oblika pomoći pri zapošljavanju rehabilitiranih ovisnika

13. Ostali vidovi informiranja

Izrada personaliziranih informativnih paketa, koja podrazumijeva prikupljanje i tisak vrlo konkretnih informacija koje će svakom pojedinom korisniku biti korisne u procesu integracije u njegovu specifičnu lokalnu zajednicu u području zapošljavanja, obrazovanja, slobodnog vremena, kulture, sporta, aktivnog sudjelovanja i sl. Uz informativni paket, dobili su i publikaciju „Katapult - edukativna brošura za mlade koji su izašli ili se pripremaju za izlazak iz ustanova i udomiteljskih obitelji“ te informacije o tome kako i kome se obratiti u svrhu dobivanja savjetodavne individualne podrške i kako pronaći te zadržati posao

14. Ukupan broj ovisnika kojima su pružene usluge informiranja

Muškarci: 10

Žene:

15. Ukoliko ste provodili uključivanje u programe školovanja, tečajevе i edukacije s ciljem povećanja stupnja zapošljivosti, navedite vrste školovanja / edukacije te broj ovisnika

Vrsta školovanja / edukacije:

Muškarci:

Žene:

16. Ukoliko ste provodili različite edukacije o mogućnostima samozapošljavanja, samopredstavljanja i slično, navedite edukacije i broj ovisnika

Edukacije:

Muškarci:

Žene:

17. Ukoliko ste provodili organiziranje kreativnih radionica za ovisnike, organiziranje psiholoških i sociopedagoških grupa i grupa samopomoći te uključivanje rehabilitiranih ovisnika u druge društvene aktivnosti, opišite aktivnosti i navedite broj ovisnika

Opis aktivnosti: Informativno-edukativne radionice za korisnike - Ova aktivnost podrazumijeva uključivanje o tome kako i od koga dobiti podršku i pravovremenu, korisnu informaciju, zašto je dobro tražiti pomoć i kako nam u tome resursi dostupni u zajednici mogu pomoći. Osim toga na ovoj aktivnosti se mladi osnažuju u kompetencijama potrebnim za samostalan život a to su: kompetencija traženja i zadržavanja posla; kompetencija raspolaganja financijama; kompetencija traženja i održavanja mjesta stanovanja; kompetencija brige o vlastitom zdravlju; kompetencija organiziranja slobodnog vremena. Također se radi i na razvijanju nekih životnih vještina kao što je rješavanje sukoba i komunikacija.

Muškarci: 10

Žene:

18. Ukoliko ste provodili organiziranje različitih oblika pomoći pri zapošljavanju rehabilitiranih ovisnika, navedite vrste pomoći i broj ovisnika

Vrste pomoći:

Muškarci: 6

Žene:

19. Ukoliko ste provodili zapošljavanje u okviru udruge/zadruge, navedite i opišite vrste zapošljavanja te broj ovisnika

Vrsta zapošljavanja i kratki opis:

Muškarci:

Žene:

20. Broj korisnika koji su ostvarili zaposlenje temeljem programa

21. Ukoliko ste provodili postpenalni prihvat, kratko opišite i navedite broj ovisnika

Kratki opis:

Muškarci:

Žene:

22. Ukoliko ste organizirali osnivanje stambenih zajednica za ovisnike, kratko opišite i navedite broj ovisnika

Opis strukture i rada stambene zajednice:

Muškarci:

Žene:

23. Ukoliko ste provodili druge oblike pomoći u rješavanju stambenih pitanja, kratko opišite i navedite broj ovisnika

Kratki opis:

Muškarci:

Žene:

24. Ukoliko ste provodili ostale oblike pomoći u resocijalizaciji, kratko opišite te navedite vrstu i broj ovisnika

Kratki opis: Individualno savjetovanje i psiho-socijalna podrška kojim se može pokriti cjelokupni teritorij RH, ovisno o tome gdje se korisnici vraćaju nakon institucije, radi različitih kanala kojima smo u mogućnosti pružiti uslugu savjetovanja. U prostorijama udruge Igra funkcionira savjetovalište, no, u mogućnosti smo savjetodavne usluge pružati i putem Skype-a, maila, telefona (info-mob) ili FB-a. Imaju sigurno mjesto gdje uz stručnu pomoć i besplatno mogu isprintati svoje životopise, zamolbe; koristiti telefon za razgovor s poslodavcima; dobiti informacije na jednom mjestu o svojoj potrebnoj dokumentaciji za ostvarenje svojih prava. Korisnici imaju nazvati info mob na koji se javi stručnjak Kontakta te postaviti pitanje na FB stranici uz sve nejasnoće vezane uz samostalan život. Također na taj način mogu dobiti podršku u nošenju svakodnevnim izazovima te biti uključeni po potrebi u neku drugu našu uslugu. Osim toga, kroz program Kontakt smo educirali 20 osobnih mentora koji dolaze iz svih dijelova RH i u stanju su pripravnosti za pružanje podrške ovim mladima u slučaju potrebe bez obzira na mjesto njihova prebivanja. Tako da su korisnici također dobili podršku od osobnog mentora (stručne osobe koja je prošla edukaciju „Kako mentorirati“). Bila su angažirana dva osobna mentora, jedna socijalna radnica i jedan psiholog koji su radili s dva korisnika koji su izašli iz OZ Turopolje. Pružili su im podršku u prvim trenucima njihovog povratka u svoju lokalnu zajednicu te dali potrebne informacije vezano uz osamostaljivanje i zapošljavanje.

Aktivnosti senzibilizacije poslodavaca, koje podrazumijevaju informativna događanja u sredinama u koje se vraćaju korisnici OZ Turopolje te savjetodavne aktivnosti u slučaju da za time poslodavci iskažu interes kod zapošljavanja ili želje za zapošljavanjem mlade osobe koja je izašla iz odgojnog zavoda.

Direktni i indirektni korisnici: To su osobe koje su rehabilitirani ovisnici, koji, nakon izlaska nemaju sigurnu sredinu u

koju se vraćaju (obitelji i lokalnu zajednicu), nego se vraćaju u sredinu koja prema njima gaji predrasude i često ih stigmatizira. U situacijama nezaposlenosti i socijalne isključenosti, koje iskuse vrlo brzo nakon izlaska iz institucije, oni se uglavnom vraćaju „starim“ lošim navikama i ponašanjima radi kojih su i završili u Odgojnom zavodu. Naša dosadašnja iskustva rada s njima pokazuju kako oni smatraju da je to ono što najbolje znaju i u čemu su dobri. Svoje snage sa svim otežavajućim okolnostima ne ostvaruju svoje potencijale i ne mogu adekvatno doprinijeti razvoju društva kao mladi koji ne žive u ustanovama. Pa im je u tom procesu pružena dodana pomoć i podrška. Korisnici su također bili i poslodavci koji su sudjelovali na info/prezentacijskim aktivnostima tj. radno- edukativnim sastancima i koji su na taj način senzibilizirani za zapošljavanje ove skupine korisnika.

Muškarci: 7

Žene:

25. Broj ovisnika beskućnika uključeni u program Vaše udruge/terapijske zajednice/ustanove

Muškarci:

Žene:

Ukupno:

26. Opis ovisnika beskućnika prema nekim zajedničkim karakteristikama (prosječna dob, spol, socijalne i obiteljske prilike, zdravstveni status uključujući duljinu konzumiranja droga, razlozi beskućništva i slično)

27. Vrste usluga koje im je pružila Vaša udruga/terapijska zajednica/ustanova

28. Broj ovisnika koji su se bavili prostitucijom, a koji su bili uključeni u program Vaše udruge/terapijske zajednice/ustanove

Muškarci:

Žene:

Ukupno:

29. Opis ovisnika koji se bave prostitucijom prema nekim zajedničkim karakteristikama (prosječna dob, spol, socijalne i obiteljske prilike, zdravstveni status uključujući duljinu konzumiranja droga, razlozi prostitucije i slično)

30. Vrste usluga koje im je pružila Vaša udruga/terapijska zajednica/ustanova

31. Ukupni proračun programa za jednu godinu provođenja (HRK)

117.718,40

32. Izvori financiranja

Vlastita sredstva (HRK):

Gradsko financiranje (HRK):

Županijsko financiranje (HRK):

Nacionalno financiranje (HRK): 117.718,40

Drugi izvori (HRK):